Tarihin Doğası: Tarih Kavramı, Konusu ve Tarihsel Bilginin Özellikleri

TAR.9.1.2. Tarihin doğasını farklı kaynaklar üzerinden inceleyebilme

HATIRLAYALIM

- Tarih; geçmişteki insan topluluklarının faaliyetlerini yer ve zaman göstererek belgelerle inceler.
- Tarihî olay tekrarlanamaz ve laboratuvarda deneyi yapılamaz; kendine özgü biriciktir.
- Olay (kısa süreli somut gelişme) ve olgu (uzun süreli süreç) ayrımı tarihin temelidir.

1 EŞLEŞTİRME

Tarihsel kavramları örnekleriyle eşleştiriniz.

Olay	Olgu	1. Kaynak	2. Kaynak
Malazgirt Zaferi (1071)	Türkleşme süreci	Orhun Kitabeleri	Araştırma kitabı

d 1. Tarihî Olay
b 2. Tarihî Olgu
a 3. Birincil Kaynak
c 4. İkincil Kaynak

a) Orhun Kitabeleri ve döneme ait fermanlar
b) Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması süreci
c) Günümüzde yazılan tarih araştırma kitabı
d) Malazgirt Meydan Muharebesi (1071)

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Tarihin doğası ve tarihsel bilgiyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Belgeye Dayalı	Yer & Zaman	Objektiflik	Değişebilirlik
Kanıtsız tarih olmaz	Somut bağlam	Tarafsız inceleme	Yeni bulgularla revizyon

	D	Y
Tarihî olaylar belirli başlangıç ve bitişi olan somut gelişmelerdir.	✓	
Tarih araştırmalarında yeni bulunan belgeler mevcut bilgileri değiştiremez.		✓
Birincil kaynaklar olayın geçtiği döneme ait tanıklık ve belgelerdir.	✓	
Tarihî olaylar bugünün ahlak ve şartlarıyla yargılanmalıdır.		✓

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki tarih şeridine göre aşağıdakilerden hangisi bir 'tarihî olgu' niteliği taşır?

TARİHÎ OLAY VE TARİHÎ OLGU KARŞILAŞTIRMASI

Tarihî Olay	Tarihî Olgu
Kısa süreli · Somut ve tekil	Uzun süreli · Süreç ve genel

A) Türkiye'de cumhuriyetin ilan edilmesi
B) İstanbul'un fethinin gerçekleşmesi
C) Anadolu'da yerleşik hayat ve tarımın yaygınlaşması
D) Kadeş Antlaşması'nın imzalanması

4 KISA CEVAP

Tarih biliminin doğa bilimlerinden farklı olarak laboratuvar deneyine başvuramamasının sebebi nedir?

TARİH BİLİMİNDE DENEY VE TEKRAR İMKÂNSIZLIĞI

Geçmişte yaşanan olaylar biriciktir ve aynen tekrarlanamaz.

Tarihçi laboratuvar deneyi yerine dönemin belgelerine başvurur.

Geçmişte yaşanan olayların tekrarlanamaz ve biricik olmasıdır.

5 KISA CEVAP

Tarih araştırmasında belgenin yazarının güvenirliğini ve tarafsızlığını sorgulayan basamağa ne denir?

İç tenkit (eleştiri) adı verilir.

6 TABLOYU TAMAMLA

Tarihsel kavramları nitelik ve sürelerine göre gruplandırınız.

Kavram	Nitelik Boyutu	Zaman Süresi	Örnek
Tarihî Olay	Somut ve tekil	Kısa süreli ve anlık	Cumhuriyetin ilanı
Tarihî Olgu	Soyut ve genel	Uzun süreli süreç	Demokratikleşme süreci
Birincil Kaynak	Özgün tanıklık	Olayın yaşandığı dönem	Kadeş Barış Tableti
İkincil Kaynak	Yorum ve derleme	Sonraki dönem araştırması	Tarih ders kitapları

7 EŞLEŞTİRME

Tarihî kaynak türlerini örnekleriyle eşleştiriniz.

- c 1. Yazılı Kaynak
- a 2. Sözlü Kaynak
- d 3. Kalıntı (Arkeolojik)
- b 4. Görsel / İşitsel

a) Efsaneler, destanlar, ağıtlar ve menkıbeler
b) Minyatür, fotoğraf, ses kaydı ve haritalar
c) Ferman, berat, kitabe ve antlaşma metinleri
d) Çanak, çömlek, silah ve mimari kalıntılar

8 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Tarih metodolojisiyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
Tarih bilimi geçmiş, şimdi ve gelecek arasında bağ kurar.	☑	☐
Tarih araştırmalarında her bilgi mutlak ve ebedi bir kesinliğe sahiptir.	☐	☑
Tarihî empati, olayın yaşandığı dönemin şartlarını kavramayı amaçlar.	☑	☐
Destanlar tamamen gerçekleri anlatan birinci elden resmî belgelerdir.	☐	☑

9 SIRALAMA

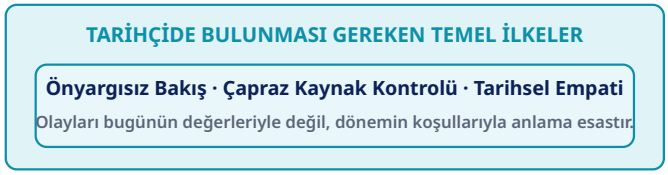
Görselde verilen bilimsel tarih araştırması aşamalarını sıraya diziniz.

3 Tenkit süzgecinden geçirerek doğruluğu sınama
1 Kaynak tarama (Belgeleri bulma)
4 Terkip (Sentez) yaparak tarihî metni yazma
2 Kaynakları tasnif ve tahlil etme

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki tarihçi ilkeleri panosuna göre araştırmacının tarafsız kalabilmesi için öncelikle hangisine dikkat etmesi gerekir?

A Kendi millî veya kişisel duygularını araştırmaya yansıtmamaya
B Yalnızca yazılı kaynakları dikkate alıp arkeolojiyi dışlamaya
C Olayları bugünün ahlak ölçütleriyle mahkûm etmeye
D Tek bir kaynağın aktardığı bilgileri mutlak kabul etmeye

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen tarih kavramını bulunuz.

Tarihçinin geçmişi aydınlatmada başvurduğu her türlü yazılı ve somut kanıt (5 Harf). B E L G E

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

B

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Tarihsel bilginin değişebilirliğini yeni kaynakların ortaya çıkması açısından açıklayınız.

Yeni arşiv belgeleri ve arkeolojik bulgular eski.

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.